

Zajęcia edukacyjno – rozwojowe dla dzieci w wieku przedszkolnym

Zajęcia przeznaczone są dla dzieci w wieku przedszkolnym oraz ich rodziców.

Zajęcia mogą być prowadzone w systemie bezpłatnym, gdy pozyskamy całkowite koszty zajęć lub w systemie częściowo odpłatnym, gdy pozyskujemy tylko część funduszy na prowadzenie zajęć – aktualne informacje na ten temat można uzyskać pod telefonami informacyjnymi w poszczególnych ośrodkach.

Zajęcia w niedużych grupach (6-12 dzieci) organizowane są w godzinach przedpołudniowych, najczęściej po 3 godziny dziennie. Prowadzą je 2-4 osoby jednocześnie w zależności od liczebności grupy i jej specyfiki, w tym zajęcia prowadzą specjaliści z różnych dziedzin, np. psycholog dziecięcy, psycholog – logopeda, terapeuta pedagogiczny i z zakresu nauczania przedszkolnego.

Na przykład

Grupa na Ząbkowskiej prowadzona w poniedziałki i w środy w godzinach 10-13 ze specjalistą - terapeuta pedagogiczny i z zakresu nauczania przedszkolnego.

Grupa na Ząbkowskiej prowadzona w czwartki w godzinach 10-13 ze specjalistą - psycholog – logopeda.

Grupy na ul. Nowodworskiej prowadzone raz lub dwa razy w tygodniu między 9 a 12tą prowadzone przez psychologa dziecięcego oraz druga grupa przez psychologa – logopedę.

Nowe grupy powstają w miarę zgłaszania się dzieci.

Cele główne zajęć

1. Przygotowanie dzieci do podjęcia nauki szkolnej w taki sposób aby miały lepsze szanse edukacyjne rozpoczynając naukę.
2. Przygotowanie rodziców do umiejętności wspierania dziecka gdy podejmuje naukę szkolną a także do takiego wpływania na rozwój dziecka przed rozpoczęciem szkoły aby były gotowe do podjęcia nauki szkolnej.
3. Przygotowanie dzieci w wieku 3 - 6 lat do podejmowania nauczania (ułatwienie im dobrego startu szkolnego), wyrównanie możliwości rozwojowych i niwelowanie deficytów u dzieci które nie uczęszczają do form przedszkolnych.

Formy pomocy można podzielić z grubsza na następujące rodzaje:

- zajęcia dla dzieci i rodziców wspólne, gdy rodzice mogą uczyć się poprawy kontaktu z dziećmi, sposobów wspomagania dziecka w rozwoju, wykonywania ćwiczeń, które można powtarzać w domu, a dzieci mają możliwość doświadczenia lepszego kontaktu z rodzicami ,
- zajęcia dla dzieci w grupach, gdy dzieci mogą nabywać umiejętności społeczne, emocjonalne, poznawcze w kontekście rówieśników,
- zajęcia dla dzieci indywidualne, gdy możemy zrealizować cele, które by nie były możliwe do osiągnięcia w pracy grupowej, dokonać zindywidualizowanej diagnozy, zaplanować indywidualny plan pomocy dziecku,
- zajęcia dla rodziców w grupach, gdy możemy wykorzystać formy wzajemnego wsparcia dla rodziców, a także prowadzić zajęcia edukacyjne warsztatowe,
- zajęcia indywidualne dla rodziców, a czasem gdy to jest potrzebne dla całej danej rodziny, w trakcie których możemy osiągać cele wymagające większej intymności, które nie są do osiągnięcia w czasie zajęć grupowych.

W ramach zajęć realizujemy.

Diagnoza potrzeb dziecka oraz rodziny oraz dopasowanie konkretnych zajęć do rzeczywistych potrzeb dzieci.

Obserwacja pedagogiczna i psychologiczna dziecka.

Zajęcia grupowe z dziećmi i rodzicami - wspólne

Zajęcia te zawierają różnego rodzaju ćwiczenia i zabawy angażujące wspólnie dzieci i rodziców, inicjujące ich większy i lepszy kontakt, budujące mocniejszą relację rodziców z dziećmi a także pokazujące w sposób zabawowy metody wspomagania rozwoju dziecka do wykorzystania w domu przez rodziców.

Wykorzystywane są różnorodne metody i techniki pracy, jak ruchowe, plastyczne, elementy pantominy, dramy, parateatralne, muzyczne, rozwijające zmysły czucia, smaku, dotyku, słuchu i wiele innych.

Poszczególne zajęcia dopasowywane są do potrzeb danej grupy dzieci i rodziców.

Szczegółowe techniki, metody, zabawy jakie wykorzystujemy w czasie zajęć z rodzicami opisaliśmy również w poniższym punkcie dotyczącym zajęć grupowych z dziećmi oraz zajęć indywidualnych z dziećmi ze specjalistami, w związku z tym nie chcemy ich powielać w opisie w tym miejscu.

Przykładowe metody i ćwiczenia

Zajęcia dla Rodziców i Dzieci według Metody Ruchu Rozwijającego Weroniki Sherborne z elementami dramy.

Metoda Ruchu Rozwijającego Weroniki Sherborne to system ćwiczeń i zabaw ruchowych, które wywodzą się z naturalnych potrzeb dziecka.

Metoda Ruchu Rozwijającego jest propagowana na całym świecie jako jeden z ważniejszych czynników rozwoju psychomotorycznego małych dzieci. Wykorzystuje dotyk, ruch oraz wzajemne relacje fizyczne, emocjonalne i społeczne do rozszerzania:

świadomości własnego ciała i usprawniania ruchowego,

świadomości przestrzeni i działania w niej,

pogłębiania kontaktu z innymi ludźmi.

Ćwiczenia Ruchu Rozwijającego są okazją do:

poznania własnego ciała,

usprawniania motoryki,

poczucia własnej siły, sprawności i związanych z tym możliwości ruchowych.

Dzięki metodzie Ruchu Rozwijającego dziecko:

zaczyna mieć zaufanie do siebie, zyskuje poczucie bezpieczeństwa,

poznaje przestrzeń wokół siebie,

uczy się kontrolowania przestrzeni – poznaje przestrzeń, uczy się, jak jego ciało porusza się w przestrzeni, co rodzi zaufanie do własnego ciała oraz poczucie bezpieczeństwa wobec otoczenia,

dzieli przestrzeń z innymi ludźmi, co jest źródłem empatii,

nawiązuje kontakt początkowo z jedną osobą, potem z grupą — jest to okazja podjęcia współdziałania z innymi osobami, dostarcza poczucia wspólnoty i przeżycie szczęścia.

Drama to metoda wspierająca nauczanie dzieci. Rozwija osobowość, doskonali umiejętność komunikacji, wspomaga rozwój emocjonalny i społeczny. Wiek przedszkolny to szczególnie okres, w którym dziecko uczy się świata, zachowań wobec ludzi i przedmiotów.

Wykorzystanie technik dramowych -poprzez tworzenie fikcyjnych zdarzeń, sytuacji -pozwala w sposób świadomy i zaplanowany przez nauczyciela nauczyć dziecko rozwiązywania konfliktów i odnalezienia się w nowej często trudnej dla dziecka sytuacji.

Cel zajęć:

1. stymulowanie rozwoju poznawczego, emocjonalnego i społecznego małych dzieci, mających kłopoty w tych sferach;

2. uzupełnienie prowadzonej wobec dzieci terapii, poprzez wzmacnianie prawidłowych wzorców zachowań, uczenie struktury i przewidywalności, relaksu, a przede wszystkim dawanie poczucie bezpieczeństwa i wzmacnianie relacji z rodzicami/opiekunami

Metoda: ćwiczenia i zabawy, oparte na twórczym wykorzystaniu ruchu, bliskim kontakcie fizycznym, sprzyjającym tworzeniu więzi emocjonalnych i budowaniu poczucia bezpieczeństwa.

W programie:

wspomaganie prawidłowego tempa rozwoju dzieci (sfery poznawczej, emocjonalnej, społecznej, ruchowej), a w przypadku zaburzeń- przyspieszanie go;

budowanie lepszego kontaktu i pogłębienie więzi z dzieckiem;

poznanie siebie i własnego ciała (świadomość własnej osoby);

budowanie pewności siebie i poczucia bezpieczeństwa w swoim otoczeniu (świadomość przestrzeni);

metody ułatwiające wyrażanie pozytywnych uczuć wobec siebie;

nauka nawiązania kontaktu oraz współpracy z partnerem i grupą (świadomość innych osób i relacji z nimi);

nauka współpracy i współdziałania, uświadamianie sobie własnej sprawczości i mocy

Zajęcia grupowe z dziećmi

Zajęcia ruchowe w formie gier i zabaw

1) Rozwijają określone partie mięśni oraz ogólną sprawność fizyczną dzieci, wspomagają kształtowanie prawidłowej postawy. Wykorzystywane będą takie gry i zabawy jak np.:

2) Rzuty do kosza piłeczką – dziecko ma trawić z pewnej odległości do kosza piłeczką

3) Naśladowanie pieska, żabki, kotka, bociana i innych zwierząt przyjaznym dzieciom.

4) Gry i zabawy tematyczne – dotyczące kolorów (dzieci podają sobie nawzajem piłkę podając przy tym jakiś kolor na kolor czarny nie łapią piłki).

5) Układanie puzzli, budowli z klocków i inne przyjęte metody przyjęte do pracy.

6) Wyjścia do centrum gier i zabaw dla dzieci Hula Kula.

Zajęcia ruchowe

Ćwiczenia oddechowe.

1) Ćwiczenia oddechowe (długość wdechu i wydechu, oddychanie brzuszno-przeponowe, łączenie oddechu z ruchem kończyn i tułowia, z wypowiedaniem głosek, śpiewaniem),

2) Ćwiczenia fonacyjne (mruczenie, przeciąganie samogłosek z modyfikacją wysokości i natężenia dźwięku),

3) Ćwiczenia logorytmiczne – muzyczno-ruchowe (ćwiczenia rytmiczne, gimnastyczne połączone z elementami muzyki i tekstem – ukazują związek rytmu z mówieniem, prozodią),

4) Ćwiczenia kształtujące słuch fonematyczny (różnicowanie głosek stanowiących pary opozycyjne, rozpoznawanie dźwięków, wskazywanie źródła dźwięku, dokonywanie analizy i syntezy słuchowej),

5) Ćwiczenia usprawniające motorykę narządów mowy (ćwiczenia żuchwy, warg, języka, podniebienia miękkiego),

6) Ćwiczenia artykulacyjne ukierunkowane na wymowę konkretnej głoski (metoda słuchowa, demonstracja, uczulanie miejsca artykulacji, ingerencja mechaniczna, przekształcenia fonetyczne).

Techniki relaksacji

Techniki relaksacji: relaksacja wg Jakobsona (w wersji B. Kaji)

Uczenie się relaksacji polega, na wykonywaniu określonych ruchów rękami, nogami, tułowiem, twarzą w celu napinania i rozluźniania kolejnych grup mięśni. Następujące po sobie napinanie i rozluźnianie mięśni służy początkowo odczuwaniu różnicy we wrażeniach płynących z mięśnia napiętego, będącego w stanie kontrakcji i wrażeniach płynących z mięśnia rozluźnionego. Po serii systematycznych, najlepiej codziennych ćwiczeń rozwija się stopniowo umiejętność automatycznego odprężania mięśni. Wersja tej techniki wg B. Kaji polega na wykonywaniu przez dzieci celowych ruchów wymagających przeplatania dwóch stanów: napinania i rozluźniania mięśni w czasie zabawy, którą autorka proponuje nazwać zabawą w „silnego i słabego”.

b) relaksacja oparta na treningu autogennym Schultza (w wersji A. Polender)

Trening autogeny opracowany przez Schultza jest metodą oddziaływania na własny organizm i życie psychiczne polegającą na wyzwalaniu w sobie reakcji odprężania i koncentracji oraz stosowania autosugestii. Metoda ta wymaga dojrzałości systemu nerwowego, wglądu we własny stan organizmu. A. Polender dostrzegła możliwość wykorzystania zasad treningu autogennego, wykorzystania mechanizmu identyfikacji i dobrze rozwiniętej już u dzieci w wieku przedszkolnym, sugestywności. Dzieci słuchając opowiadania terapeuty np. o zmęczonym misiu, identyfikują się z nim, naśladują go poddając się sugestii zawartej w słowach terapeuty wykonują, zatem wszystkie polecenia treningu odprężającego. Relaksacja powinna być prowadzona w pozycji leżącej, w pomieszczeniu odizolowanym od hałasu. Ograniczyć ją należy do wywoływania odczucia ciężaru ciała - rozluźniania mięśni i odczucia ciepła - poprawie-krążenia obwodowego. A. Polender uważa za celowe kojarzenie instrukcji słownej z podkładem muzycznym, ponieważ częste powtarzanie ćwiczeń doprowadza do powstania odruchu warunkowego ułatwiającego dziecku szybkie odprężanie przy zadziałaniu tylko jednego z użytych bodźców. Fakt ten powoduje, że w następnych etapach relaksacji można zamiast instrukcji słownej podać sam podkład muzyczny, z którym skojarzono wcześniej instrukcję.

Metoda Ruchu Rozwijającego Weroniki Sherborne

Metoda ta, jest metodą niewerbalną, uaktywniającą język ciała i ruchu. Główna idea metody zawarta jest w tezie, że posługiwanie się ruchem rozwijającym świadomość własnego ciała, świadomość przestrzeni i działania w niej, a także umiejętność i potrzebę dzielenia jej z innymi ludźmi prowadząca do nawiązywania z nimi bliskiego kontaktu służy rozwojowi dziecka i może być wykorzystywana w terapii. W. Sherborne wyprowadziła swój system terapeutyczny z naturalnych potrzeb dziecka zaspakajanych w kontaktach z dorosłymi. Jego inspiracją było tak zwane baraszkowanie z matką, ojcem zawierające bliskość fizyczną i emocjonalne ciepło. R. Laban, - z którego koncepcji omawiana metoda się wywodzi - twierdził, że poznanie własnego ciała i jego możliwości poruszania się w przestrzeni rodzi zaufanie do siebie, własnego ciała i poczucie bezpieczeństwa w dzieleniu przestrzeni z innymi.

Warunkiem powodzenia terapii jest zabawowa, radosna atmosfera, możliwość osiągnięcia sukcesu w każdym ćwiczeniu i wspólna satysfakcja z pokonywania trudności. Dzieci wraz z rodzicami, instruktorami ćwiczą, ubrane w dresy, bosy na podłodze. Ćwiczenia są prowadzone w parach. Oto grupy ćwiczeń, za M. Bogdanowicz (1992), wspomagających rozwój dziecka zawarte w Metodzie Ruchu Rozwijającego W. Sherborne:

- Ćwiczenia prowadzące do poznania własnego ciała.
- Ćwiczenia pomagające zdobyć pewność siebie i poczucie bezpieczeństwa w otoczeniu.
- Ćwiczenia ułatwiające nawiązanie kontaktu i współpracy z partnerem i grupą.

- Ćwiczenia twórcze.

Techniki parateatralne, dramowe.

Rola, jaką ma odegrać dziecko powinna mu umożliwić zdobywanie nowych doświadczeń mających wychowawczo-terapeutyczny charakter (np. dziecku nieśmiałoemu proponujemy rolę nauczyciela). Poza tym zabawy twórcze rozładują napięcie emocjonalne u dzieci. Można stosować teatr palcowy, czyli teatr, w którym dziecko samodzielnie na palcach swojej ręki rysuje główki różnych postaci i uzgadnia z nauczycielem, jakie sytuacje będzie odgrywał (scenki z życia codziennego). Następnie samo już ustala, który palec, kim będzie i układa dialogi między osobami. Inną możliwością jest teatrzyk kukiełkowy - dzieci samodzielnie wykonują kukiełki stosowane potem wielokrotnie do różnych sytuacji. Scenariusz przedstawiany jest tylko w zarysie. Na koniec omawia się przedstawienie i wyciąga wnioski. Teatrzyk wyboru - nauczyciel wspólnie z dziećmi ustala temat zabawy, wybiera jedno dziecko i określa jego rolę. Dziecko samo dobiera sobie współautorów i przydziela im role.

Biblioterapia.

Metoda redukujących lęk u dzieci za pomocą czytania dzieciom baśni i bajek. Bajka terapeutyczna jest utworem adresowanym do dzieci, głównie w wieku od 4 do 9 lat, w którym świat jest widziany z dziecięcej perspektywy; występują tam czarodziejskie postacie, ale inaczej niż w baśni - magia rzadko pomaga rozwiązywać trudne sytuacje. Celem bajek terapeutycznych, które opierają się zawsze na założeniach określonego kierunku psychoterapeutycznego, jest uspokojenie, zredukowanie problemów emocjonalnych i wspieranie we wzroście osobistym. Wyodrębnia się następujące rodzaje bajek terapeutycznych: relaksacyjną, (której głównym celem jest uspokojenie dziecka, zwłaszcza na podstawie wizualizacji), psychoedukacyjną oraz psychoterapeutyczną. Celem bajek psychoedukacyjnych i psychoterapeutycznych jest redukcja lęku powstałego w wyniku negatywnego doświadczenia (tzw. lęk odtwórczy), czy też na skutek niewłaściwej stymulacji wyobraźni (tzw. lęk wytwórczy) oraz niezaspokojonych potrzeb. Treść bajki będzie, zatem koncentrowała się wokół lękowego problemu, który jest przez dziecko uświadamiany, jak to się dzieje w przypadku lęków odtwórczych czy wytwórczych oraz tych nieuświadamianych, które pojawiają się, gdy potrzeby dziecka nie są zaspakajane.

Metoda malowania dziesięcioma palcami

Twórczynią metody malowania palcami jest pedagog R.F. Show. Autorka zaobserwowała, że malowanie dziesięcioma palcami, obejmujące manipulacje farbami przy użyciu dłoni i palców, ma wiele wspólnego z naturalną skłonnością dziecka do „paćkania się” w substancjach o konsystencji błota. Wykorzystanie tej skłonności okazało się przydatne w terapii. Wielu różnych badaczy podkreślało, że metoda ta pomaga w pokonywaniu lęków, uwalnianiu się od zahamowań, wzmacnianiu wiary we własne siły, pobudzaniu ekspresji fantastycznej. Metoda malowania dziesięcioma palcami wymaga przygotowania farb i papieru. Zaleca się stosowanie sześciu kolorów: niebieski, czarny, czerwony, brązowy, zielony i żółty, można je uzupełnić białym i fioletowym. Farby winny się znajdować w miseczkach o takiej wielkości, by dziecko mogło swobodnie włożyć w nie rękę. Można malować na białym lub szarym papierze o wymiarach 55 na 40 cm. Papier zakłada się na stole, a wysokość stołu powinna odpowiadać wysokości dziecka. Malując dziecko powinno móc obchodzić stolik ze wszystkich stron. Metoda ta oprócz cennych walorów terapeutycznych, ma również wartości diagnostyczne. Obserwacji poddaje się szereg elementów takich jak: ustosunkowanie się dziecka do tworzywa, element czasu, element ruchu, zachowanie się wobec kolorów.

Celem tych wszystkich metod jest praca z dziećmi z zaburzeniami emocjonalnymi, życia uczuciowego dzieci nieśmiałych, agresywnych, nadpobudliwych, zbuntowanych.

Zajęcia muzyczne i darmowe

- 1) Nauka piosenek przystosowana do wieku dziecka.
- 2) Nauka rytmów poprzez muzykę
- 3) Łączenie wszystkich elementów śpiewu, muzyki i zabawy i inne elementy tej metody
- 4) Wykonywanie wspólnie z dziećmi teatrzyków z wykorzystaniem maskotek, pacynek i własnoręcznie przygotowywanych rekwizytów
- 5) Tworzenie scenek darmowych, inscenizacja zagadek oraz utworów literatury dziecięcej
- 6) Śpiew piosenek połączony z gestami
- 7) Słuchanie muzyki (reagowanie na zmianę tempa, tonów, głośności, nastroju)
- 8) Gra na instrumentach improwizowana oraz pod dyktando nauczyciela
- 9) Zagadki muzyczne
- 10) Zajęcia rytmiczne (wyklaskiwanie rytmu, maszerowanie, wykonywanie rytmicznych ruchów ciałem)
- 11) Taniec
- 12) Zabawy muzyczno-ruchowe

Zajęcia edukacyjne

Kształtowanie pojęć matematycznych zgodnie z programem "Dziecięcej matematyki" E. Gruszczyk-Kolczyńskiej i E. Zielińskiej

- 1) Klasyfikacja przedmiotów i tworzenie zbiorów
- 2) Przewidywanie następstw, myślenie przyczynowo-skutkowe
- 3) Kształtowanie umiejętności mierzenia, ważenia, porównywania i liczenia obiektów, orientacji przestrzennej i schematu własnego ciała rozpoznawanie płaskich figur geometrycznych

Program wspomaganie rozwoju dzieci wg E. Gruszczyk Kolczyńskiej i E. Zielińskiej.

- 1) Zabawy rozwijające schemat ciała, rozpoznawanie swojego wizerunku w lustrze, dostrzeganie zmian w ekspresji twarzy. Pokazywanie części ciała na sobie i innych, określanie strony prawej i lewej na sobie.

Zabawy dydaktyczne wg metod Z. Bogdanowicz

- 1) Kształtują umiejętność logicznego myślenia
- 2) Uczą systematyczności, cierpliwości, samodzielności w wykonywaniu zadań, jak i współpracy w grupie
- 3) Uczą przestrzegania jasno określonych zasad
- 4) Utrwalają wiadomości o otoczeniu społecznym i przyrodniczym
- 5) Usprawniają mięśnie narządów mowy
- 6) Polegają na rozróżnianiu cech przedmiotów

Grupa bez przemocy” Charles A. Smith, Ph. D., podzielone wg czterech bloków:

Przynależność do grupy i przyjaźń,

- Współczucie,

-Współpraca,

-Wrażliwość,

Kontakt i współpraca z rodzicami dzieci uczęszczającymi na zajęcia. Przed każdym z proponowanych bloków, rodzice będą dostawać od nauczycieli informacje (w formie

krótkiego listu) na temat planowanych na zajęciach działań. Po każdym pojedynczym zajęciu rodzice otrzymają propozycje zabaw (nawiązujących do tych przeprowadzonych w placówce i będących ich rozszerzeniem) do zrealizowania w domu z dzieckiem.

Wprowadzanie tradycji Kultury Polskiej:

Obchodzenie świąt Bożego Narodzenia, Wielkanocy, Andrzejek, Pożegnania zimy, Pierwszego dnia lata. Staramy się odbudować tożsamość kulturową podopiecznych po to, aby łatwiej im było zmieniać swoje nawyki związaną z dysfunkcyjnymi rodzinami. Wspólne obchodzenie świąt i ich przygotowywanie (również z rodzicami) pełni dodatkowe funkcje wzmocnienia więzi emocjonalnej w grupie w rodzinach oraz stwarza bardziej rodzinną atmosferę. Przygotowanie poszczególnych świąt trwa przez ok. 1,5 miesiąca.

Obchodzenie wspólne ważnych dni dla podopiecznych np. urodzin, imienin.

Organizowane jest albo w dni powszednie albo w soboty, niedziele.

Zajęcia w terenie

Wyjścia mające zwiększać widzę o otaczającej je przyrodzie, która w ciągu roku ulega zmianie, rozwijające ich wrażliwość na sztukę, pokazania sposobów spędzania wolnego czasu (teatr, kino), rozwijające ich sprawność fizyczną. Stanowią one również naukę spędzania czasu wolnego a także są sposobem aktywizacji dzieci od jak najmłodszego wieku. Korzystamy z bezpłatnych miejsc i sposobów realizacji zajęć.

Zajęcia edukacyjne dla rodziców

Realizowane są między innymi takie formy jak

- 1) Warsztaty umiejętności wychowawczych, dające możliwość nabycia umiejętności lepszego radzenia sobie w trudnych sytuacjach wychowawczych.
- 2) Poradnictwo, konsultacje psychologiczne i pedagogiczne dla rodziców dzieci
- 3) Indywidualne rozmowy z rodzicem na temat postępów jego dziecka oraz jego funkcjonowania w placówce.
- 4) Grupowe formy psychoedukacji i wsparcia rodziców dzieci w wieku przedszkolnym, nie uczęszczających do przedszkola.
- 6) Prowadzone formą warsztatową szkolenia dla rodziców z zakresu teorii i metod dotyczących wspomagania rozwoju dziecka.

Specjalistyczne konsultacje i pomoc terapeutyczna psychologiczna, logopedyczna, z zakresu Integracji Sensorycznej

Część dzieci, które do nas trafiają wymagają przeprowadzenia dodatkowej, pogłębionej diagnozy psychologicznej, która jest niezbędna do prawidłowego zaplanowania terapii pedagogicznej oraz indywidualnego toku zajęć dziecka. Dlatego potrzebujemy w zespole realizatorów psychologa, który taką diagnozę będzie mógł dokonać. (Diagnoza z Poradni rejonowej często dotyczy ogólnych informacji i nie ma szczegółowych badań).

Placówka nasza jest wyposażona w specjalistyczne testy psychologiczne dla dzieci.

Zajęcia logopedyczne wspierające rozwój mowy dzieci w wieku przedszkolnym

Podstawy mowy i języka kształtują się w okresie prenatalnym i niemowlęcym, ale to w okresie między 3 a 6 rokiem życia rozwój sfery komunikacyjnej staje się najbardziej widoczny. W wieku przedszkolnym dziecko nabywa kompetencje komunikacyjne, lawinowo wzbogaca się słownik a wyrazistość artykulacyjna nabiera coraz większego znaczenia. Prawidłowemu rozwojowi mowy i języka sprzyjają działania nastawione na kształtowanie umiejętności uważnego słuchania, różnicowania dźwięków polskiego systemu językowego, wykonywania drobnych ruchów w obrębie jamy ustnej i koordynowania elementów słuchowo-ruchowych.

Proponowane grupowe zajęcia logopedyczne uwzględniają elementy niezbędne w procesie kształtowania się mowy i poprawnej wymowy.

Cele:

- wspieranie naturalnego procesu rozwoju mowy i języka,
- rozwijanie mowy czynnej – wzbudzanie chęci wypowiedzania się,
- kształtowanie umiejętności budowania dłuższych wypowiedzi zdaniowych,
- rozbudzanie ciekawości aktywnością słowną,
- wzbogacanie słownika czynnego - zwiększenie zasobu wypowiedzanych słów,
- wzbogacanie słownika biernego – rozszerzenie zakresu rozumianych słów,
- rozumienie treści poleceń prostych i złożonych, np. dwuczłonowych,
- uwrażliwienie słuchowe na dźwięki mowy,
- kształtowanie koncentracji uwagi,
- usprawnianie pracy narządów mowy,
- prezentowanie wzorca poprawnej wymowy głosek języka polskiego,
- minimalizowanie tendencji do przetrwałego nawyku połykania niemowlęcego,
- nauka prawidłowego sposobu oddychania,
- umiejętność ekonomicznego dysponowania powietrzem,
- rozwijanie percepcji słuchowej,
- rozwijanie uwagi słuchowej,
- wspieranie kształtowania się słuchu fonematycznego,
- wspomaganie rozwoju pamięci słuchowej,
- rozwijanie poczucia rytmu,
- kształtowanie prawidłowego tempa mówienia, akcentowania (siły głosu) i intonacji (wysokości głosu),
- doskonalenie koordynacji słuchowo-ruchowej,
- rozwijanie wyobraźni i ciekawości poznawczej,
- socjalizacja poprzez przebywanie w grupie rówieśników,
- nabywanie umiejętności pracy w grupie,
- nabywanie umiejętności poprawnego stosowania form gramatycznych,
- przesiewowe badanie logopedyczne – zwrócenie uwagi na nieprawidłowy rozwój mowy i języka, który wymaga indywidualnej terapii logopedycznej,
- zwiększenie świadomości językowej rodziców, uwrażliwienie na prawidłowy sposób mówienia do dziecka.

Techniki i metody pracy

a) Ćwiczenia oddechowe:

- dmuchanie na chorągiewki, wiatraki,
- dmuchanie na płomień świecy z modulowaniem siły wydychanego powietrza,
- dmuchanie na papierowe łódki pływające po wodzie,
- zdmuchiwanie z ręki piórek, kłębków waty, papierowych kulek,
- dmuchanie na papierowe ozdoby zawieszane na nitce,
- wydmuchiwanie baniek mydlanych,
- kierowanie piłeczki pingpongowej strumieniem wydychanego powietrza po wytyczonej trasie,
- dmuchanie przez słomkę do napojów,
- nadmuchiwanie balonów,
- gwizdanie w papierowy gwizdek,
- gra na instrumentach: flecie, harmonijce ustnej, trąbce,
- gra na grzebieniu owiniętym bibułą,
- rozdmuchiwanie plamy farby wodnej na plastikowej podkładce,
- łączenie wdechu i wydechu z ruchami rąk, nóg i tułowia

b) Ćwiczenia słuchowe i słuchu fonematycznego:

- wskazanie źródła dźwięku,
- rozpoznawanie źródła dźwięku: odgłosu darcia papieru, stukania klocków, szumu wody,
- rozpoznawanie kolegów po głosie,
- chodzenie z zasłoniętymi oczami za głosem,
- dopasowywanie dźwięku do ilustracji,
- słuchanie bajek i opowiadań,
- wykonywanie ruchu na sygnał dźwiękowy lub słowny – zabawa ruchowa,
- zapamiętywanie ciągu wyrazów - list zakupów, prezentów, gości itp.,
- klaskanie, wystukiwanie rytmu,
- klaskanie w dłonie na znak rozpoznania głoski wśród pozostałych,
- inscenizacje wykorzystujące reagowanie gestem lub ruchem na daną głoskę,
- rozróżnianie opozycji głosek: dźwięcznych – bezdźwięcznych, ustnych-nosowych,
- rozróżnianie głosek różniących się stopniem zbliżenia narządów mowy,
- rozróżnianie głosek różniących się miejscem artykulacji,
- wyklaskiwanie, wystukiwanie, odbijanie stempli, tupanie, uderzanie w instrument lub blat stołu podczas ćwiczeń wyodrębniania wyrazów w zdaniu, podziału wyrazów na sylaby i wyodrębniania głosek w wyrazach,
- wyszukiwanie obrazków rozpoczynających się na ćwiczoną głoskę,
- segregowanie przedmiotów zawierających określoną sylabę lub głoskę

c) Ćwiczenia narządów artykulacyjnych:

- żuchwa:
  - ziewanie – powolne opuszczanie i unoszenie szczęki dolnej,
  - przesuwanie żuchwy w prawo i w lewo,
  - wysuwanie do przodu i cofanie,
- wargi:
  - parskanie,
  - przesyłanie całusów,
  - uśmiechanie się,
  - ściąganie warg,
  - zakładanie wargi górnej na dolną i odwrotnie,
  - ściąganie złączonych warg w lewo i w prawo,
- język:
  - wysuwanie na brodę,
  - unoszenie „do nosa”,
  - naprzemienne dotykanie do kątek ust,
  - oblizywanie warg,
  - wysuwanie z jamy ustnej i cofanie w głąb niej,
  - dotykanie czubkiem języka zębów po kolei,
  - przesuwanie po podniebieniu i wałku dziąsłowym,
  - naprzemienne unoszenie do wałka dziąsłowego i opuszczanie,
  - zwijanie w rulon i rynienkę,
  - wypinanie środka języka do podniebienia itd.,
- podniebienie miękkie:
  - ziewanie,
  - chrapanie na wdechu i wydechu,
  - energiczna wymowa sylab ze spółgłoskami tylnojęzykowymi,
  - kasłanie,
  - płukanie gardła (gulgotanie) i inne.

d) Ćwiczenia fonacyjne:

- przedłużona wymowa głoski „m” – wyczuwanie drgania warg i skrzydełek nosa palcami,
- wymowa samogłosek: krótko-długo, nisko-wysoko, cicho-głośno, wolno-szybko,
- wymowa samogłosek płynnie i rytmicznie, ze zmiennym natężeniem,
- wymowa sylab ze spółgłoskami „m”, „n” ze zmiennym akcentem, tempem i intonacją,
- śpiewanie.

e) Ćwiczenia logorytmiczne:

• ćwiczenia techniki ruchu:

- klaskanie do wierszyków,
- gry zręcznościowe,
- zabawy muzyczno-ruchowe,
- marsz, podskoki i bieg w różnym tempie i rytmie,
- chodzenie na palcach, na prostych nogach w zmiennym tempie,
- zaciskanie pięści, unoszenie rąk, przyciskanie do boków ciała – w różnych kombinacjach,

• ćwiczenia metrytmiczne:

- marsz w umiarkowanym tempie po 2,3,4 kroki z mocniejszym akcentem rytmicznym (tupnięciem),
  - dostosowanie ruchu ciała do czasu trwania dźwięku w podkładzie muzycznym,
  - rzucanie piłką w takt muzyki ze zwróceniem uwagi na akcent muzyczny,
- łączenie tekstu z elementami ruchu i rytmu:
- wydawanie wyrazu dźwiękonaśladowczego (np. rechotania) i poruszanie się w określony sposób na sygnał dźwiękowy – z podziałem na różne grupy,
  - układy ruchowe dostosowane do wierszyków i piosenek dziecięcych, w tym układy gestów np. z Metody Dobrego Startu.

Wszystkie proponowane ćwiczenia przeprowadzane są w oparciu o pedagogikę zabawy. W planowaniu zajęć wykorzystano propozycje zaczerpnięte z Metody Dobrego Startu M. Bogdanowicz. Założeniem Metody Dobrego Startu jest jednoczesne rozwijanie funkcji językowych i funkcji spostrzeżeniowych: wzrokowych, słuchowych, dotykowych i kinestetycznych oraz współdziałanie między tymi funkcjami czyli integracja percepcyjno-motoryczna. Są to funkcje, które leżą u podstaw złożonych czynności czytania i pisania. Funkcje słuchowa i słuchowo-kinestetyczna (ruchowa) mają ogromne znaczenie w kształtowaniu się mowy. Dołączenie funkcji wzrokowej sprawia, że zajęcia są bardziej atrakcyjne a jednocześnie przyczynia się do usprawniania umiejętności przydanych w przyszłej nauce pisania. Metoda Dobrego Startu łączy w sobie trzy elementy:

- słuchowy - w postaci piosenek,
- wzrokowy - w postaci wzorów graficznych,
- ruchowy - wykonywanie określonych ruchów zgodnie z rytmem piosenki.

Materiał językowy, graficzny i słowno-muzyczny jest dostosowany do wieku rozwojowego dzieci. Piosenki z trudniejszym tekstem wymagają wprowadzenia i wytłumaczenia znaczenia poszczególnych słów lub zwrotów. Podczas tego etapu dzieci mają możliwość bawienia się językiem, użycia wyobraźni i myślenia opartego na skojarzeniach. Głośna wypowiedź staje się też przykładem użycia form gramatycznych. Spontaniczne wypowiedzi dzieci łatwo skorygować, podając wzór prawidłowego użycia gramatycznego zdań. Efektem wspólnych prób ustalenia sensu nowych pojęć jest poszerzenie zasobu słownika czynnego.

Scenariusze zajęć uwzględniają motyw przewodni spotkania i dostosowane do niego gry i inne aktywności atrakcyjne dla dzieci. Spotkanie rozpoczyna się od wprowadzenia w temat, zadawania pytań i słuchania odpowiedzi uczestników. Następnie dzieci słuchają opowiadania,

w którym bohater przeżywa ciekawe przygody. Dzieci słuchają, aktywnie uczestnicząc – w treść wplecione są ćwiczenia narządów artykulacyjnych, które dzieci wykonują razem z demonstrującą je prowadzącą. W dalszej części spotkania przewidziane są określone zabawy słuchowo-ruchowe, fonacyjne i oddechowe wpisane w temat wiodący. Przydatnym urozmaicheniem podsumowującym wcześniejsze ćwiczenia jest praca plastyczna. Kolorowanka przypomina o temacie, stanowi nagrodę za uczestniczenie we wspólnej zabawie, a w środowisku domowym może stać się pretekstem do przypomnienia ćwiczeń warg i języka wykonanych razem z rodzicami. Taki rozkład materiału i forma realizacji umożliwiają stymulowanie rozwoju mowy i dbanie o profilaktykę logopedyczną w sposób ciekawy, przyjemny i niewymuszony, zaspokajając potrzeby aktywności poznawczej i ruchowej dzieci.

Grupowe zajęcia logopedyczne dla dzieci z powodzeniem mogą angażować również rodziców – w formie zakładającej uczestnictwo zarówno dziecka, jak i jego rodzica.

Proponowane ćwiczenia dziecko wykonuje razem z opiekunem, razem z nim podąża za opowiadaną historią i poznaje tajniki prawidłowego układu narządów artykulacyjnych. Zabawy ruchowe i prace techniczno-plastyczne mogą być w takim wypadku bardziej skomplikowane, o wyższym stopniu trudności. Wsparcie rodzica, współdziałanie, zaowocuje większą uwagą poświęconą staranności wykonywanych ćwiczeń oraz większą atrakcyjnością wytworów materialnych stanowiących nagrodę za aktywne uczestnictwo w zajęciach.

Obecność dorosłego, z którym dziecko jest związane emocjonalnie, niesie wiele korzyści – nie tylko dla niego, ale też dla rodzica i wzajemnej relacji między opiekunem i wychowankiem. Zorganizowane zajęcia są ciekawą alternatywą spędzania wolnego czasu. Wspólna zabawa sprawia radość, buduje zaufanie, pozwala wykazać się pomysłowością, a w przypadku przedszkolaka także samodzielnością. Zajęcia oferują wymierne korzyści edukacyjne, pozwalają rodzicowi poznać kreatywne zabawy idealne do wykorzystania w codziennych sytuacjach. Podczas spotkań zwraca się uwagę na aspekty mowy często pomijane przez dorosłych, informuje się o prawidłowym rozwoju języka oraz mowy, sygnalizuje się zaobserwowane nieprawidłowości, co umożliwia wczesne zgłoszenie się do specjalisty w celu korygowania wadliwej artykulacji i percepcji słuchowej przed rozpoczęciem nauki czytania i pisanie.

Efekty

Oczekiwane efekty to m.in.:

- chętnie wypowiedzanie się, opowiadanie – z użyciem zdań złożonych,
- bogaty słownik czynny,
- lepsze rozumienie wypowiedzi i poleceń dzięki wzbogaconemu słownikowi biernemu,
- wykonywanie poleceń – skupienie się na dźwiękach mowy, zrozumienie znaczenia przekazu i oczekiwań nadawcy komunikatu,
- lepsza koncentracja uwagi na słowie mówionym,
- lepsza koordynacja wzrokowo-słuchowo-ruchowa,
- zwiększenie wiadomości o środowisku przyrodniczym oraz społecznym,
- dostrzeżenie prostych relacji przyczynowo-skutkowych,
- wzbogacenie doświadczeń sensorycznych,
- czerpanie przyjemności z obcowania ze słowem – słuchania bajek, oglądania książek z obrazkami i krótkimi podpisami, śpiewania piosenek,
- kreatywne spędzenie czasu dziecka z rodzicem,
- pogłębienie relacji rodzic-dziecko,
- większa świadomość rodziców w zakresie procesu rozwoju mowy i języka, umiejętność dostrzeżenia ewentualnych nieprawidłowości w mowie ich dzieci,
- poszerzenie sieci społecznej w lokalnym środowisku.

Konsultacje z zakresu procesów integracji sensorycznej są niezbędne aby wykluczyć przyczynę problemów emocjonalnych, szkolnych, z koncentracją, nadpobudliwością behawioralną i emocjonalną i innych w zakresie funkcjonowania układu nerwowego i aparatu sensorycznego. W przypadku stwierdzenia tego typu trudności w celu efektywnej pomocy dziecku należy pokierować go na terapię. Badanie składa się z następujących części: szczegółowego wywiadu z rodzicami/opiekunami - jedno z głównych źródeł informacji o dotychczasowym rozwoju sensoryczno-motorycznego dziecka; kwestionariuszy – rodzice są proszeni o wypełnienie szczegółowych kwestionariuszy, które pozwalają uzupełnić wyniki diagnozy; usystematyzowanej obserwacji klinicznej – czyli reakcji dziecka na stymulację sensoryczną, występowania przetrwałych odruchów, obserwację postawy, równowagi, koordynacji oraz ruchów gałek ocznych; testów – dziecko wykonuje testy, które mają pomóc określić jego koordynację, czucie ciała, dokładne czucie i pracę rąk; podsumowanie diagnozy – rozmowa z rodzicami na temat wyników diagnozy i wniosków z nich płynących. Poszczególne wyniki są wyjaśniane i omawiane tak aby można było adekwatnie podjąć kolejny etap pomocy